

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

ATASKAITA DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ PADĖTIES UKMERGĖS RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO, KAUNO APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO, TAURAGĖS APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO AREŠTINĖSE IR LAIKINO SULAIKYMŲ PATALPOSE, BIRŽŲ RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO, ŠIRVINTŲ RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO, KAIŠIADORIŲ RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO IR KAUNO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO LAIKINO SULAIKYMŲ PATALPOSE

2017-03-28 Nr. 2017/1-20

Vilnius

I. NACIONALINĖ KANKINIMŲ PREVENCIJA IR BENDRA INFORMACIJA APIE ATLIKTĄ PATIKRINIMĄ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriams yra pavesta vykdyti nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose nuolat jose lankantis (Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau vadinama ir – LRSKĮ) 3 ir 19¹ straipsnių nuostatos). Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga (toliau vadinama – Įstaiga) yra nacionalinė prevencijos institucija.

2. Seimo kontrolierius, Įstaigos vadovas Augustinas Normantas, vykdydamas nacionalinę kankinimų prevenciją, pavedė Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro vedėjui Kęstučiui Jankauskui, patarėjams Kristinai Brazevič, Deimantei Karužienei ir Jurgi Taminskui 2017 m. vasario 2–13 dienomis atlikti patikrinimus, siekiant išsiaiškinti žmogaus teisių padėtį policijos komisariatų (toliau vadinama ir – PK) areštinėse ir laikino sulaikymo patalpose. Ukmergės rajono policijos komisariato (toliau vadinama – Ukmergės PK), Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – Kauno AVPK), Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – Tauragės AVPK) areštinėse ir laikino sulaikymo patalpose bei Biržų rajono policijos komisariato (toliau vadinama – Biržų PK), Širvintų rajono policijos komisariato (toliau vadinama – Širvintų PK), Kaišiadorių rajono policijos komisariato (toliau vadinama – Kaišiadorių PK) ir Kauno rajono policijos komisariato (toliau vadinama – Kauno PK) laikino sulaikymo patalpose. Patikrinimų metu buvo bendrauta su komisariatų viršininkais bei kitais pareigūnais, darbuotojais ir tikrintose patalpose laikytais asmenimis.

3. Atliekant patikrinimus buvo apžiūrėtos areštinių kameros, apklausų, pasimatymų ir kitos patalpos, sanitarinės švarklos, pasivaikščiavimo kiemeliai bei laikino sulaikymo patalpos, taip pat komisariatų laikino sulaikymo patalpos. Per patikrinimus taip pat analizuoti įvairūs dokumentai, įskaitant elektronines jų versijas (Policijos registruojamų įvykių registras; toliau vadinama –

Elektroninis registras), laikomų asmenų bylos, išvedimo iš kamerų, greitosios medicinos pagalbos iškvietimų, patalpų valymo, dezinfekcijos datų registravimo žurnalai ir kt.

Ukmergės PK yra 4 (keturios) laikino sulaikymo patalpos (kamos) ir areštinė, kurioje įrengta 15 gyvenamųjų kamerų (15 vietų); Kauno AVPK yra 5 (penkios) laikino sulaikymo patalpos (kamos) ir areštinė, kurioje įrengtos 22 gyvenamosios kameros (48 vietos); Tauragės AVPK yra 2 (dvi) laikino sulaikymo patalpos (kamos) ir areštinė, kurioje įrengtos 7 gyvenamosios kameros (16 vietų); Kaišiadorių PK yra 3 (trys) laikino sulaikymo patalpos (kamos), Biržų PK ir Širvintų PK – po 2 (dvi) laikino sulaikymo patalpas (kamas). Vizito metu areštinėse buvo laikoma nuo 2 iki 16 asmenų (iš jų vienas – nepilnametis; dvi – moterys), laikino sulaikymo patalpose asmenų nebuvo.

II. AKTUALŪS TEISĖS AKTAI, TEISMŲ PRAKTIKA IR STANDARTAI

4. Pagrindiniai teisės aktai, taikyti atliekant patikrinimus pirmiau išvardintų policijos įstaigų areštinėse ir laikino sulaikymo patalpose:

4.1. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas (toliau vadinama – ANK);

4.2. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas;

4.3. Europos kalinimo taisyklės (Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija šalims narėms Nr. R (2006) 2, 2006 m. sausio 11 d. priimta 952-ame Ministrų Komiteto ministrų pavaduotojų posėdyje);

4.4. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. gegužės 29 d. įsakymas Nr. 5-V-356 „Dėl Teritorinių policijos įstaigų areštinių veiklos taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Taisyklės);

4.5. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2015 m. vasario 10 d. įsakymas Nr. 5-V-139 (2016 m. lapkričio 3 d. įsakymo Nr. 5-V-889 redakcija) „Dėl Policijos areštinių apsaugos ir priežiūros instrukcijos patvirtinimo“ (toliau – API);

4.6. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymas Nr. 380 „Dėl teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų patvirtinimo“ (toliau vadinama – SER);

4.7. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2004 m. spalio 11 d. įsakymas Nr. V-492 „Dėl teritorinių policijos įstaigų budėtojų padalinių patalpų įrengimo ir eksploatavimo reikalavimų patvirtinimo“ (Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010 m. kovo 31 d. įsakymo Nr. 5-V-263 redakcija) (toliau vadinama – ER);

4.8. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. 5-V-553 „Dėl Policijos įstaigų operatyvaus valdymo padalinių darbo organizavimo instrukcijos patvirtinimo“ (toliau vadinama – DOI);

4.9. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008 m. balandžio 24 d. įsakymas Nr. 5-V-206 „Dėl tipinių teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimų patvirtinimo“ (Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011 m. balandžio 29 d. įsakymo Nr. **5-V-379** redakcija) (toliau vadinama – PR);

4.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymas Nr. V-908 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (toliau vadinama – HN 134:2015).

5. Pažymėtina, kad, vertinant elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, ir tokių asmenų laikymo sąlygas, svarbu vadovautis ne tik nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais, bet ir Lietuvos bei tarptautinių teismų praktika, kompetentingų ir plačius įgaliojimus turinčių tarptautinių institucijų rekomendacijomis.

5.1. Lietuvoje sulaikymo ir kalinimo sąlygų atitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams klausimus ne kartą yra nagrinėję administraciniai teismai. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra suformulavęs praktiką dėl neturtinės žalos, patirtos dėl netinkamų laikymo sąlygų, atlyginimo (be daugelio, kitų paminėtina, pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. sausio 23 d. nutartis byloje Nr. A-146-115-12). Be to, Lietuva yra prisijungusi prie Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau vadinama – Konvencija), todėl jai privalomi ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje suformuluoti principai dėl Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) reikalavimų taikymo asmenims atimant ar apribojant laisvę (paminėtini, pvz., šie sprendimai: *Karalevičius v. Lithuania*, Nr. 53254/99, 2005 m. balandžio 7 d. sprendimas; *Ananyev and Others v. Russia*, Nr. 42525/07 ir Nr. 60800/08, 2012 m. sausio 10 d. sprendimas; *Gulyayeva v. Russia*, Nr. 67413/01, 2010 m. balandžio 1 d. sprendimas).

5.2. Europos regiono valstybėse kankinimų prevenciją vykdančias Europos Komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (toliau vadinama – CPT) įdiegė ir taiko elgesio su asmenimis, iš kurių atimta laisvė, standartus¹. CPT atlieka patikrinimus įvairiose laisvės apribojimo (atėmimo) vietose ir teikia valstybėms savo rekomendacijas, kaip užkirsti kelią kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui. CPT rekomendacijose įtvirtinti visuotinai pripažinti ir taikomi žmogaus teisių apsaugos standartai, kuriuos valstybės gera valia vykdo, į juos atsižvelgia ir jų laikosi.

III. TIKRINAMOS SRITYS IR NUSTATYTOS APLINKYBĖS

6. Patikrinimai atlikti vertinant žmogaus teisių apsaugos ir kankinimų prevencijos aspektu svarbiausius klausimus, susijusius su asmenų laikymo sąlygomis ir žmogaus teisių padėtimi, tokius kaip darbuotojų darbo sąlygos, jų elgesys su laikomais asmenimis, asmenų laikymo sąlygos, maitinimas, sveikatos priežiūra, laikomų asmenų teisės, informacijos prieinamumas, kreipimusi nagrinėjimas ir kiti klausimai. Taip pat atsižvelgiama į šios ataskaitos II skyriuje nurodytus ir kitus teisės aktus, CPT standartus bei CPT ataskaitose apie Lietuvoje atliktus patikrinimus pateiktas rekomendacijas, Lietuvos teismų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką.

7. Patikrinimų metu nustatytos aplinkybės

7.1. *Dėl laikomų asmenų, įskaitant užsienio valstybių piliečius, tinkamo supažindinimo su areštinių vidaus tvarkos taisyklėmis*

7.1.1. Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, taigi į areštines patekę Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai negali būti diskriminuojami, jiems privalo būti taikomi vienodi standartai. Užsienio valstybių piliečiai turi būti jiems suprantama kalba supažindinami su jų teisėmis ir pareigomis.

API 18 punkte nurodyta, kad į policijos areštinę uždaromus asmenis policijos areštinės vadovo (jo nesant – policijos areštinės budėtojo) funkcijas atliekantis pareigūnas pasirašytinai supažindina su policijos areštinės vidaus tvarkos taisyklėmis, išaiškina vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo padarinius, o to paties teisės akto 19 punkte reglamentuota, kad policijos areštinės kameroose turi būti iškabinta informacija apie Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas asmenų, laikomų policijos areštinėje, teises, pareigas, draudimus ir dienotvarkę.

¹ [CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2013].

CPT standartuose pabrėžiama, kad svarbu į policijos areštinę patekusius asmenis nedelsiant ir aiškiai informuoti apie jų teises. Siekiant tai užtikrinti, CPT nuomone, asmenims turėtų būti pateikiamas blankas, kuriame būtų aiškiai išdėstytos jų teisės (Šeštosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (96) 21] 16 punktas ir Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/inf (92) 3] 37 punktas).

7.1.2. Patikrinus, kaip laikomi asmenys supažindinami su areštinės vidaus tvarkos taisyklėmis, nustatyta:

7.1.2.1. Kauno ir Tauragės AVPK areštinėse yra parengtos vidaus tvarkos taisyklės užsienio kalbomis (pvz., anglų, vokiečių ir rusų). Kauno AVPK papildomai yra parengusi vidaus tvarkos taisyklių santrauką, kurioje aiškiai išdėstytos pagrindinės laikomų asmenų teisės ir jų pareigos.

7.1.2.2. Kauno ir Tauragės AVPK areštinės kamerose yra pakabintos vidaus tvarkos taisyklės.

7.1.2.3. Ukmergės PK, Kauno ir Tauragės AVPK į areštinę patalpintus asmenis pasirašytinai supažindina su vidaus tvarkos taisyklėmis. Tai pareigūnai atlieka žodžiu ir asmenims suprantama kalba.

7.1.2.4. Ukmergės PK areštinės kamerose nėra gerai matomose vietose patalpintų vidaus tvarkos taisyklių, taip pat nėra parengtų areštinės vidaus tvarkos taisyklių teksto jokia užsieniečiams suprantama kalba (pvz., Europos Sąjungoje ir Lietuvoje dažniausiai naudojamomis – anglų, prancūzų, vokiečių, rusų kalbomis).

7.1.3. PK pareigūnai į areštinę talpinamus asmenis turi pasirašytinai supažindinti su jų teisėmis ir pareigomis, areštinės vidaus tvarkos taisyklės taip pat turi būti parengtos pagrindinėmis Europos Sąjungos ir Lietuvoje dažniausiai vartojamomis užsienio kalbomis, kad jose laikomi užsienio valstybių piliečiai galėtų nuolat susipažinti su savo teisėmis ir pareigomis.

7.2. *Dėl maitinimo areštinėse organizavimo*

7.2.1. Taisyklių 66 punkte nustatyta, kad karštas maistas turi būti išduodamas ne vėliau kaip per 2 valandas nuo jo paruošimo, įskaitant ir pristatymo laiką, o asmenims, kurie negali valgyti nustatytu laiku, maistas gaminamas ir patiekiamas atskirai. Taisyklių 59 punkte reglamentuota, jog policijos areštinės viršininkas turi užtikrinti, kad laikomiems asmenims būtų tiekiamas tinkamai paruoštas maistas, kurio kokybė ir kiekis atitiktų mitybos ir šiuolaikinės higienos reikalavimus.

Dabartiniuose teisės aktuose, šiuo atveju Taisyklėse arba API, nenumatytas reikalavimas reguliariai tikrinti maistą, kuris išduodamas areštinėse laikomiems asmenims. Tačiau šiuo metu įsigalėjusi praktika, kuomet maistas patiekiamas išfasuotas po vieną patiekalą atskiruose vienkartinuose induose, transportuojamas iš jo paruošimo vietos į areštinę, todėl gali greitai atšalti. Svarbu, kad jis būtų reguliariai tikrinamas areštinės darbuotojų arba bendruomenės slaugytojos, patikrinimo duomenis pažymint specialiaame žurnale arba maisto pristatymo važtaraštyje.

Išanalizavus Kauno AVPK 2014 m. gruodžio 29 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 20-IL-2703, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato 2016 m. gegužės 12 d. sulaikytų asmenų maitinimo paslaugų sutartį Nr. 10-ST2-90, taip pat Tauragės AVPK 2016 m. kovo 31 d. viešojo pirkimo sutartį dėl sulaikytų asmenų maitinimo paslaugų pirkimo Nr. 85-ST2-24 (toliau kartu vadinama – Maitinimo sutartys), nustatyta, kad:

- maisto tiekėjai privalo užtikrinti, kad maistas būtų ruošiamas ir pristatomas karštas, geros kokybės, tinkamai paruoštas, atitinkantis nurodytas normas, produktų kiekius ir maistingumo bei energinę vertę;
- užsakovas įsipareigoja maisto priėmimo metu tikrinti jo kiekį ir kokybę bei pasirašyti maisto pateikimo suvestinėje.

7.2.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad maitinimo paslaugas teikiančių įmonių paruoštas maistas, kuris patiekiamas į areštines (Ukmergės PK ir Kauno AVPK), yra tikrinamas (darbuotojų ir bendruomenės slaugytojos). Tačiau maisto, pristatyto į Tauragės AVPK areštinę, jos darbuotojai

niekuomet netikrina, nors pagal jų su maisto teikėju sudarytą sutartį tokia pareiga yra numatyta (Tauragės AVPK 2016 m. kovo 31 d. viešojo pirkimo sutarties dėl sulaikytų asmenų maitinimo paslaugų pirkimo Nr. 85-ST2-24 4.16 punktą – maisto priėmimo metu tikrinti jo kiekį ir kokybę bei pasirašyti maisto pateikimo suvestinėje).

7.2.3. Vizitų metu pastebėta geroji praktika, kuomet Ukmergės PK areštinės darbuotojas kiekvieną kartą vizualiai tikrina atvežtą maistą, pamatuoja jo temperatūrą, pasveria bei duomenis įrašo į tam skirtą specialų žurnalą – „Maisto davinių kontroliniai patikrinimai“. Taigi pristatomas maistas kaskart areštinės darbuotojo visapusiškai (svoris, kvapas, temperatūra) įvertinamas ir palyginamas su patvirtintu valgiaraščiu, taip užtikrinant tinkamai paruošto maisto teikimą laikomiems asmenims.

7.2.4. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad laikomi asmenys turi gauti tinkamą maistą. Todėl nepakankamas teisinis reglamentavimas negali būti teisėta bei pagrįsta kliūtis tinkamam asmens maitinimui ir kartu jo teisei į tinkamas laikymo sąlygas užtikrinti, juolab kuomet tokia pareiga yra numatyta maitinimo sutartyse.

7.3. Dėl sanitarinių mazgų įrengimo

7.3.1. Pagal SER 29 punktą, kameroje turi būti įrengtas sanitarinis mazgas su ne žemesne kaip 160–180 cm aukščio atskiriamąja pertvara ir varstomomis 120 cm durimis. Tarp grindų ir sanitarinio mazgo durų apačios turi būti paliktas 10–20 cm tarpas, slenkstis nedaromas. Sienos ir grindys turi būti iškljuotos glazūruotomis plytelėmis. Be to, sanitarinis mazgas turi turėti atskirą oro ventiliacijos sistemą. Reikalaujama (Europos kalnimo taisyklių 19.3 punktą), kad kalnami asmenys turėtų galimybę naudotis sanitariniais įrenginiais, kurie būtų higieniški ir užtikrintų privatumą. Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą yra nustatęs Konvencijos 3 straipsnio pažeidimus dėl netinkamų kalnimo sąlygų, kuomet kameroje nebuvo įrengti privatumą užtikrinantys sanitariniai įrenginiai (žr. sprendimą *Ananyev and Others v. Russia*).

7.3.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad ne visuose PK užtikrinamas sanitariniais mazgais besinaudojančių asmenų privatumas. Nustatyta, kad Tauragės AVPK ir Kauno AVPK areštinių kameroje sanitariniai mazgai atskirti viena ištinine 160–180 cm aukščio nesiekiančia pertvara, nebuvo įrengtų varstomų durų, sanitarinio mazgo erdvė buvo matoma per kameros durų stebėjimo langelį, todėl neužtikrinamas laikomų asmenų privatumas. Kauno AVPK viršininko teigimu, sanitarinius mazgus planuojama rekonstruoti pagal teisės aktų reikalavimus. Privatumo pažeidimų, susijusių su sanitarinių mazgų įrengimu PK, kuriuose įrengtos tik laikino sulaikymo patalpos, nenustatyta.

7.4. Dėl sanavimo ir tinkamos aprangos išdavimo jos neturintiems asmenims

7.4.1. Į policijos areštines uždaryti asmenys turi būti laikomi tokiomis sąlygomis, kurios užtikrintų jiems saugią aplinką; privalo būti užtikrinami jų teisės ir teisėti interesai; su tokiais asmenimis turi būti elgiama taip, kad būtų išsaugota jų sveikata ir savigarba (Taisyklių 6 punktą). Vienas iš būdų tai garantuoti – tikrinti, ar į policijos areštinę patekę asmenys nėra utėlėti, apsikrėtę niežais, jei reikia – sanuoti. Pažymėtina, kad toks reikalavimas buvo įtvirtintas Lietuvos higienos normoje HN 37:2009 „Policijos areštinės: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. V-820 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 37:2009 „Policijos areštinės: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“, kuri neteko galios nuo 2015 m. lapkričio 1 dienos. Pagal naujai patvirtintos Higienos normos HN 134:2015 29 punkto nuostatas, tik laisvės atėmimo vietoje turi būti įrengta sanitarinė švarykla, kurioje atliekamas užsikrėtusių asmenų sanavimas.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad panaikinus nuostatą, kuri įpareigojė tikrinti, ar į policijos areštinę patekę asmenys nėra utelėti, apsikrėtę niežais, ir, esant reikalui, atlikti apsikrėtusių asmenų sanavimą, gali būti pažeisti kitų asmenų teisės ir teisėti interesai būti laikomiems saugiomis ir tinkamomis sąlygomis. Papildomai pažymėtina, kad, atlikus sanitarinį švarinimą, sanuotus asmenis būtina aprūpinti sezoną atitinkančia apranga ir avalyne.

Pažymėtina, kad tokio reikalavimo Taisyklių XI skyriuje „Policijos areštinėje laikomų asmenų aprūpinimas“, kuriame nustatyta, kaip areštinėse laikomiems asmenims turi būti užtikrinamos gyvenimo ir buities sąlygos, nėra. Be to, ankstesnių patikrinimų policijos komisariatuose metu buvo nustatyta atveju, kuomet dėl drabužių neparūpinimo buvo žeminamas sulaikytųjų orumas, nes, atlikus sanavimą ir laukiant, kol išdžius drabužiai, jiems buvo leidžiama prisidengti išduota paklode arba antklode, būdavo išduodami iš labdaros gauti, tačiau neišskalbti drabužiai arba leidžiama apsirengti savo nešvariais drabužiais.

Taip pat primintina, kad Seimo kontrolierius Augustinas Normantas 2015 m. gegužės 21 d. ataskaitoje Nr. 2015/1-22/3D-1361 jau rekomendavo spręsti problemą dėl aprūpinimo drabužiais policijos komisariatuose. Policijos departamentas, reaguodamas į Seimo kontrolieriaus rekomendaciją, nurodė, kad tai bus padaryta įtraukiant šias nuostatas į Taisykles. Siekiant užkirsti kelią orumą žeminančiam elgesiui su laikomais asmenimis, būtina kuo skubiau tobulinti esamą teisinį reguliavimą ir numatyti pareigą, kilus poreikiui, aprūpinti į areštinę uždarytus ir jau sanuotus asmenis sezoną atitinkančia švaria apranga.

7.4.2. Atliekant patikrinimus buvo nustatyta, kad Ukmergės PK neturėjo drabužių, kuriais, esant reikalui, galėtų aprūpinti į areštinę uždarytus ir jau sanuotus asmenis. Tauragės PK sandėlyje sukaupti drabužiai buvo nešvarūs, be to, sandėlyje kartu buvo laikomi švari patalynė, švarūs ir nešvarūs čiužiniai, įvairūs techniniai įrenginiai. Pareigūnų teigimu, drabužiai gaunami iš labdaros nėra skalbiami ar kitaip dezinfekuojami prieš perduodant juos sanuotiems asmenims, o kiti daiktai laikomi viename sandėlyje dėl patalpų trūkumo. Taip pat paminėtina, kad sanavimas Tauragės AVPK neatliekamas, o asmeniui, kuris uždaromas į areštinę ir kuris yra užsikrėtęs niežais ar utelėmis, tiesiog liepiama pačiam nusiprausti duše.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai niežais ar utelėmis užsikrėtęs asmuo patalpinamas į laikino sulaikymo patalpas, paleidus jį, šios patalpos nėra dezinfekuojamos (visuose PK).

7.5. Dėl sąlygų skalbti drabužius ir patalynę sudarymo

7.5.1. Siekiant apsaugoti kiekvieno PK areštinėse laikomo asmens orumą bei užtikrinti minimalius socialiai priimtinius poreikius, būtina sudaryti tinkamas sąlygas areštinėse laikomiems žmonėms išskalbti asmeninius viršutinius drabužius ir patalynę bei juos išsidžiovinti.

Taisyklių 7.15 punkte įtvirtinta areštinėje laikomų asmenų teisė naudotis savo drabužiais, avalyne, nuosavais lovos skalbiniais. Pareiga keisti lovos skalbinius ne rečiau kaip kartą per savaitę yra numatyta tik dėl įstaigos išduotų lovos skalbinių (Taisyklių 82 p.). Tačiau pagal naujai įsigaliojusį teisinį reglamentavimą (ANK pakeitimai), asmenys areštinėse yra laikomi gana trumpai, vidutiniškai 5 dienas. Tokiu atveju, manytina, uždarytiesiems į areštinę nebelieka poreikio skalbti savo asmeninę aprangą ar patalynę.

7.5.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad visose areštinėse laikomi asmenys patys skalbia tik apatinius rūbus ir, jiems paprašius, duodama nedidelis kibiras ir skalbimo priemonių. Tačiau išskalbtus apatinius drabužius jie priversti džiovinti pakabinę ant įvairaus kietojo inventoriaus (lovos atlošų, suolų, radiatorių, virvių ir kt.), dėl to kameroje gali atsirasti drėgmės, gali būti slopinama pro langus sklindanti natūrali šviesa. Taigi, darytina išvada, kad sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius nelaikytinos tinkamomis.

7.6. Dėl privatumo užtikrinimo atliekant medicininę apžiūrą

7.6.1. Pagal Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį, paciento privatus gyvenimas yra neliečiamas. Visa informacija apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, gydymą, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visa kita asmeninio pobūdžio informacija apie pacientą turi būti laikoma konfidencialia (šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalis).

7.6.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad tais atvejais, kuomet sveikatos priežiūros specialistai sulaikytus asmenis apžiūri PK, kuriose yra ir tik laikino sulaikymo patalpos, kyla grėsmė pažeisti asmenų privatumą, kadangi tokie žmonės sveikatos priežiūros specialistų yra apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų (Tauragės AVPK, Ukmergės PK, Biržų PK, Širvintų PK, Kaišiadorių PK). Grėsmė pažeisti asmenų privatumą kyla ir tais atvejais, kuomet asmenys apžiūrimi kameroje (stebint ir kitiems ten esantiems sulaikytiesiems) (Kauno AVPK). Tokiu būdu kitiems, pašaliniam, žmonėms sudaromos sąlygos stebėti medicininės apžiūros procesą ir girdėti konfidencialią informaciją.

Atliekant patikrinimus taip pat nustatyta, kad į Tauragės AVPK areštinę uždaryti asmenys sveikatos priežiūros specialisto nebuvo apžiūrėti per 24 valandas, kaip tai numatyta Taisyklių 72.1 papunktyje; be to, Tauragės AVPK medicinos punkte buvusiam Sveikatos priežiūros ir medicinos pagalbos suteikimo žurnale nenurodyti apžiūros laikas ir išoriniai kūno sužalojimai, jeigu jų buvo.

7.7. Dėl pasivaikščiojimo kiemų areštinėse įrengimo ir naudojimo

7.7.1. Asmenims, kurie laikomi policijos areštinėje 24 valandas arba ilgiau, turi būti pasiūlytas, kiek tai įmanoma, kasdienis pasivaikščiojimas lauke (ištrauka iš Dvyliktosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (2002) 15]; 47 punktas). CPT savo ataskaitoje po 2012 metų vizito Lietuvoje pažymėjo, jog areštinių pasivaikščiojimo kiemai maži, o kai kuriuose jų nėra nuo saulės ar blogo oro apsaugančių pastogių ir vietų pailsėti (pvz., suolų) bei rekomendavo imtis priemonių šiems trūkumams ištaisyti (2012 m. vizito Lietuvoje ataskaitos [CPT/Inf (2014) 18] 29 punktas).

Pagal SER 40 punktą, išilgai pasivaikščiojimo kiemelių sienų, viršuje, priešais posto pareigūno pakylą, įrengiami 150 cm pločio stogeliai, kad asmenys galėtų pasislėpti nuo kritulių, taip pat pasivaikščiojimo kiemeliuose turi būti įrengti vandens nutekėjimo latakai.

7.7.2. Lankantis PK nustatyta, kad Kauno AVPK areštinėje įrengti 4 pasivaikščiojimo kiemeliai (22 kameroms), Ukmergės PK areštinėje – 2 (15 kamerų), Tauragės AVPK areštinėje – 1 (7 kameroms). Kiemeliai atitinka pirmiau išvardintus reikalavimus Kartu paminėtina, kad Tauragės AVPK areštinės pasivaikščiojimo kiemelyje trūko švaros.

7.8. Dėl asmenų stebėjimo laikino sulaikymo, apklausos patalpose

7.8.1. Policijos pareiga rūpintis sulaikytais asmenimis apima atsakomybę už tai, kad būtų garantuotas jų saugumas ir fizinė neliečiamybė, o sulaikytieji turėtų galimybę nuolat be didelių pastangų kontaktuoti su nuovados personalu (Dvyliktosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (2002) 15] 48 punktas). Pagal DOI 46 p., sulaikymo patalpose laikomi asmenys turi būti nuolat stebimi.

Pagal PR 1.3 punktą, vaizdo stebėjimo kameros turi būti įrengtos ir proceso dalyvių apklausos kambariuose, o vaizdo įrašai turi būti saugomi ne trumpiau kaip 30 parų. CPT taip pat pažymi, kad apklausos policijoje elektroninis įrašymas yra dar viena naudinga apsaugos nuo netinkamo elgesio sulaikytųjų atžvilgiu priemonė, ir ragina ją taikyti visoje valstybėje (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 39 punktas, CPT/Inf (2014) 18, 24 punktai).

7.8.2. Laikino sulaikymo kameros stebimos vaizdo kameromis, pateikiama informacija apie vykdomą vaizdo stebėjimą (Biržų PK, Ukmergės, Kauno AVPK, Kaišiadorių PK). Kitose

komisariatuose (Tauragės AVPK, Širvintų PK) į laikino sulaikymo kameras uždaryti asmenys reguliariai stebimi pro durų akutę. Sulaikytieji gali išsikviesti pareigūną atkreipdami dėmesį per vaizdo stebėjimo kamerą ir (arba) pasibelde į duris.

Apklausos patalpos aplankytuose komisariatuose nėra stebimos vaizdo stebėjimo kameromis.

7.9. Dėl pareigūnų darbo sąlygų

7.9.1. CPT yra nurodęs, kad netinkamas elgesys gali pasireikšti įvairiai, o netinkamai elgiamasi nebūtinai tyčia – tokį elgesį gali lemti ir organizaciniai trūkumai ar nepakankami ištekčiai (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 44 punktas). Todėl, siekiant užkirsti kelią netinkamam pareigūnų elgesiui su laikomais asmenimis, be kita ko, būtina stengtis sukurti palankią aplinką, t. y. užtikrinti, kad ne tik asmenų, kurių laisvė apribota, laikymo sąlygos, bet ir pareigūnų darbo sąlygos būtų tinkamos.

7.9.2. Atliekant patikrinimus komisariatuose stebėta, kad pareigūnams sudarytos tinkamos darbo sąlygos (pagal reikalavimus įrengti darbo kabinetai, užtikrintos apsaugos ir dezinfekcijos priemonės (pagal poreikį kaukės, respiratoriai, vienkartinės pirštinės, dezinfekavimo skysčiai ir kt.), sudarytos sąlygos sportuoti, nusiprausti (Kaišiadorių PK dušai pareigūnams bus įrengti 2017 metais).

Tačiau netinkamos būklės areštinės patalpos, esančios Tauragės AVPK, turi neigiamą poveikį ir pareigūnų, dirbančių šiose patalpose, darbo sąlygoms bei kokybei.

7.10. Dėl Elektroninio registro pildymo

7.10.1. CPT pabrėžia išsamaus patalpų, kuriose laikomi asmenys, žurnalo ir jame registruojamų visų asmens laisvės apribojimo aspektų bei veiksmų, kurių buvo imtasi (pvz., kada asmeniui atimta laisvė ir šios priemonės taikymo priežastys, kada pranešta apie teises, kokie buvo sužalojimo požymiai, kada sulaikytasis perkeltas arba paleistas, ir pan.), svarbą, tokiu būdu užtikrinant pagrindines policijos įstaigoje laikomų asmenų apsaugos priemones (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 40 punktas). Todėl svarbu, kad patalpinimo į laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpas ir išleidimo iš jų laikas būtų visuomet įrašomas. Tarptautiniai ekspertai rekomenduoja datą ir laiką žymėti tiksliai, minučių tikslumu, neapvalinant iki penkių ar dešimties minučių (Asociacijos prieš kankinimą (*angl. APT*) 2013 m. leidinys „Stebėseną policijos areštinėje – praktinis vadovas“ (*angl. Monitoring Police Custody – a practical guide* (2013), 50 psl.).

7.10.2. Duomenys apie laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpose laikomus ir į areštinę uždaromus asmenis įkeliami į Elektroninį registrą (pvz., duomenys apie buvimo policijos komisariate ir laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpose trukmę, sulaikymo ir uždarymo į areštinę datą, laiką, pranešimo apie sulaikymą tretiesiems asmenims faktą, matomus kūno sužalojimus, išvedimo iš kameros pasimatymui, apklausai laiką ir pan.). Seimo kontrolieriams 2015–2016 metais atlikus patikrinimus policijos komisariatuose (2015-05-21 ataskaita Nr. 2015/1-22; 2016-06-08 ataskaita Nr. 2016/1-21), pastebėti šio registro trūkumai pildant duomenis (buvo nurodomi ne visi duomenys apie asmenų buvimo komisariate ir laikino sulaikymo patalpose trukmę, taip pat apie tai, ar asmuo apskritai buvo patalpintas į laikino sulaikymo patalpą; atspausdinus išrašą trūko duomenų apie asmenų išleidimo iš komisariato laiką, atspausdinti duomenys skyrėsi nuo esančiųjų virtualiame duomenų registre, nebuvo matomos visos parinktys ir kt.) ir Policijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama – Policijos departamentas) rekomenduota juos pašalinti.

7.10.3. Lankantis komisariatuose taip pat buvo vertinami Elektroninio registro įrašai.

Nustatyta, kad asmenų pristatymo, išleidimo, buvimo laikino sulaikymo patalpose laikas nėra apvalinamas. Duomenų apie kūno sužalojimus, sumušimus, nubrozdinimus, kiekvieną išvedimą iš kamerų ir pan. (API 13, 57 p.) pateikimo trūkumų nenustatyta.

Tačiau vis dar ne visuomet nurodomi duomenys apie asmenų išleidimo iš PK laiką (Kaišiadorių PK), uždarymo į laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpas faktą ir laiką (Biržų PK; informacija, jog asmuo vis dėlto buvo uždarytas į pirmiau nurodytas patalpas, gauta iš tarnybinių pareigūnų pranešimų, kadangi asmuo, būdamas PK, pasipriešino pareigūnams, taip pat iš vaizdo stebėjimo kamerų įrašų).

Pakartotinai konstatuoti dar 2015 m. atliktų patikrinimų metu nustatyti Elektroninio registro trūkumai: atspausdinus visų komisariatų šio registro išrašus, paaiškėjo, buvo registre nurodyti ne visų asmenų išleidimo iš PK laikas, nors į registrą jis yra įvestas, atspausdintoje medžiagoje pastebėta netikslumų. Spausdinant ataskaitą apie pristatytus asmenis nustatyta informacinėje sistemoje esanti klaida – formuojant spausdinimo formą automatiškai generuojami asmens pristatymo kortelėje suvesti duomenys; spausdinimo ataskaitos lentelės grafoje „išleidimo laikas“ sugeneruojamas kortelės lauko „išvedimo iš SP laikas“ (išleidimo iš laikino sulaikymo patalpų laikas). ANR generuojant ir spausdinant administracinio sulaikymo protokolą, esama netikslumų ir neatitikimų: šiame registre peržiūrint sulaikymo protokolą matomas laukas „data ir laikas, kada taikyta teisenos priemonė“, kur pareigūnas įrašo valandą ir minutę, kurios laikomos faktiniu asmens sulaikymo momentu. Tačiau suformavus ir atspausdinus administracinio sulaikymo protokolą paaiškėjo, kad grafose „sulaikymo laikas“ faktinis sulaikymo laikas atitinka registro dokumente įrašytą „uždarymo į sulaikymo patalpas laiką“.

Elektroniniame registre nėra slaugytojo įrašų (Tauragės AVPK, Ukmergės PK), nenurodoma slaugytojo įrašo dėl asmens medicininės apžiūros per 24 val. nuo jo pristatymo į PK data, be to, ši informacija įrašoma netinkamoje vietoje (Kauno AVPK). Pastebėtina, kad įrašams apie medicininę apžiūrą yra skirta medicininės kortelės skiltis „Medicininės apžiūros“, kurioje taip pat yra grafos „Data ir laikas“, „Medicinos darbuotojas“, „Nusiskundimai“ „Apžiūros rezultatai, suteiktos medicininės pagalbos aprašymas“. Kiti sveikatos priežiūros srities darbuotojo įrašai turėtų būti skiltyje „Sveikatos būklė“ ir „Pastabos“.

7.11. Dėl administracinio sulaikymo protokolų pildymo

7.11.1. Pagal ANK 597 straipsnio 7 dalį, administracinio sulaikymo protokole nurodoma protokolo surašymo data ir vieta, protokolą surašiusio asmens pareigos, vardas, pavardė, duomenys apie sulaikytojo asmenybę, sulaikymo laikas, vieta ir motyvai. Protokolą pasirašo jį surašęs pareigūnas ir sulaikytasis. Jeigu sulaikytasis atsisako pasirašyti protokolą arba dėl savo būsenos nesugeba to padaryti, apie tai įrašoma protokole.

7.11.2. Lankantis PK nustatyta, kad pristatytiems asmenims, kurie buvo įtarti padarę ar sulaikyti darantys administracinį nusižengimą, administracinio sulaikymo protokolai buvo surašyti, išskyrus tuos atvejus, kai administracinio nusižengimo protokolo dėl tam tikrų aplinkybių (turimos kompiuterinės technikos sutrikimai, oro sąlygos ir pan.) negalima buvo surašyti nusižengimo padarymo vietoje ir administracinę atsakomybę traukiamas asmuo sutiko būti pristatytas į PK.

Pareigūnas, surašydamas administracinio sulaikymo protokolą, faktinį sulaikymo laiką įrašo tokį, koks yra to asmens sulaikymo momentas, jei asmenį sulaikė pats pareigūnas, arba sprendimo pradėti administracinę teisną, jei asmenį priėmė kaip pristatytą į PK, laiką.

Išanalizavus administracinio sulaikymo protokolus, pastebėta, kad juose nenurodomas sulaikytojo asmens paleidimo laikas ir sulaikymo motyvai (pareigūnai nurodo tik faktinį sulaikymo laiką (momentą) ir tai, kad, pavyzdžiui, sulaikymas yra būtinas siekiant tinkamai užfiksuoti administracinį nusižengimą, surašyti administracinio nusižengimo protokolą (pagal ANK 597 straipsnio 1 dalies 2 p.) (Kaišiadorių PK).

7.12. Dėl teisės aktuose nustatytų **ploto** reikalavimų

7.12.1. Tinkamos asmenų, kuriems atimta laisvė, laikymo sąlygos yra vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama sprendžiant, ar yra kankinimo arba kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio apraiškų. Pagal Taisyklių 80 punktą, vienam policijos areštinėje laikomam asmeniui gyvenamojo ploto dydis negali būti mažesnis kaip 5 kvadratiniai metrai (sanitarinio mazgo plotas į bendrą gyvenamąjį plotą neįskaičiuojamas).

CPT ataskaitoje pažymėta, kad laikymo policijos areštinėje trukmė iš esmės yra sąlyginai trumpa, todėl materialinės sąlygos policijos įstaigose gali skirtis nuo kitų laisvės atėmimo vietų, kuriose asmenys gali būti laikomi ilgiau. Kartu pabrėžiama, kad policijos areštinėse turi būti tenkinami bent elementarūs materialiniai reikalavimai. Visos areštinių kameros turi būti priimtino dydžio, kuris siejamas su įvairiais veiksniais; visų pirma – su šiose patalpose numatytų apgyvendinti asmenų skaičiumi (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 42, 43 punktai).

Europos Žmogaus Teisių Teismas, sprenddamas, ar dėl asmeninės erdvės trūkumo buvo pažeistas Konvencijos 3 straipsnis, kuriame įtvirtintas draudimas kankinti, patirti nežmonišką ar asmens orumą žeminantį elgesį arba baudimą, atsižvelgia į tris aspektus: 1) kiekvienas kalinamasis turi turėti asmeninę miegamąją vietą kameroje; 2) kiekvienam kalinamajam turi tekti bent 3 m² grindų ploto; 3) bendras kameros plotas turi būti toks, kad kalinamieji galėtų laisvai judėti tarp baldų. Bent vienas iš nurodytų trūkumų lemia pagrįstą prielaidą, kad kalinimo sąlygos prilygsta orumą žeminančiam elgesiui, ir dėl to pažeidžiamas Konvencijos 3 straipsnis (2012 m. sausio 10 d. sprendimas *Ananyev and Others v. Russia*, peticijos Nr. 42525/07 ir 60800/08).

7.12.2. Patikrinimo metu nustatyta, kad Tauragės AVPK areštinės kameroje yra pastatytos dvejų aukštų lovos, todėl, apgyvendinus maksimalų sulaikytųjų skaičių, vienam asmeniui tenkantis gyvenamojo ploto dydis bus mažesnis kaip 5 m². Tokios asmenų laikymo sąlygos Tauragės AVPK areštinės kameroje gali prilygti orumą žeminančiam elgesiui dėl asmeninės erdvės trūkumo.

7.13. Dėl tinkamo areštinių kamerų vėdinimo ir apšvietimo bei jose esančių įrenginių

7.13.1. Higienos normoje HN 134:2015 reglamentuota, kad policijos areštinės patalpos ir jose esantys įrenginiai turi būti techniškai tvarkingi, įrengti ir prižiūrimi taip, kad juos naudojant būtų išvengta nelaimingų atsitikimų (12 punktas); taip pat nustatyta, kad turi būti sudaryta galimybė išvėdinti gyvenamąsias patalpas; jos vėdinamos per langus, išskyrus patalpas, kuriose veikia mechaninė vėdinimo ar kondicionavimo sistema (17 punktas). Kartu pažymėtina, kad tarptautiniuose standartuose reikalaujama patalpas įrengti taip, kad į jas nekliudomai galėtų patekti grynas oras, išskyrus tuos atvejus, kai įrengiama pakankama oro kondicionavimo sistema (Europos kalinimo taisyklių 18.2 punkto a papunktis). Šiems reikalavimams įgyvendinti nepakanka vien tik įrengti patalpose vėdinimo sistemą. Ji turi tinkamai veikti, todėl tais atvejais, kai patalpose juntami nemalonūs kvapai, gryno oro stygius, ventiliacijos sistema negali būti laikoma tinkamai veikiančia.

7.13.2. Patikrinimų metu Kauno AVPK, Tauragės AVPK, Ukmergės PK areštinių kameroje sanitarinių mazgų ir praustuvių įranga buvo netvarkinga. Tauragės AVPK areštinės kameroje taip pat buvo netvarkinga elektros instaliacija (kištukiniai lizdai ir jungikliai), netinkamai veikė mechaninė vėdinimo sistema: buvo juntami rūkalų ir kiti nemalonūs kvapai.

7.13.3. Vietose, kuriose laikomi kalinami asmenys, langai turi būti tokio dydžio, kad asmenys galėtų skaityti ir dirbti normaliomis sąlygomis, esant natūraliam apšvietimui (Europos kalinimo taisyklių 18.2 punkto a papunktis). Be to, pagal CPT standartus, policijos įstaigų areštinių kameros turėtų būti pakankamai apšviestos, t. y. apšvietimas turi būti tinkamas skaityti; pageidautina, kad kameros būtų apšviestos natūraliai (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 42 punktas).

7.13.4. Patikrinimo metu nustatyta, kad Tauragės AVPK areštinės kameroje nėra tinkamo apšvietimo, kadangi langai uždengti metalo plokštėmis su nedidelėmis skylutėmis, kurios nėra pakankamos natūraliam apšvietimui užtikrinti, o kameroje įrengtuose šviestuvuose joms tinkamai apšvieti trūksta lempučių.

7.14. *Dėl patalpų švaros užtikrinimo*

7.14.1. Higienos normos HN 134:2015 35 ir 37 punktuose reglamentuota, kad laisvės atėmimo vietos, policijos areštinės gyvenamosios patalpos valomos laisvės atėmimo vietos vadovo nustatyta tvarka. Patalpoms, kurias pagal laisvės atėmimo vietos, policijos areštinės vidaus tvarkos taisykles, valo patys jose laikomi asmenys (pvz., laisvės atėmimo vietos gyvenamosios patalpos, ilgalaikių pasimatymų patalpos), turi būti skirtos valymo priemonės (grindų šepetys, šluostė, šiukšlių dėžė, kibiras, valikliai). Ant gyvenamųjų ir bendro naudojimo patalpų sienų, lubų neturi būti vizualiai matomų pelėsių grybelių (39 punktas).

Kartu pažymėtina, kad, pagal Taisyklių 9.2 punktą, policijos areštinėje laikomi asmenys privalo nuolat rūpintis švaros bei tvarkos užtikrinimu kameroje (policijos pareigūnų nurodymu, eilės tvarka skiriamas atsakingas už tvarkos kameroje palaikymą asmuo), taigi policijos įstaigų pareigūnai yra atsakingi už tai, kad sulaikytieji kasdien palaikytų švarą ir tvarką. Tinkamas higienos sąlygų, švaros užtikrinimas laisvės apribojimo vietose yra vienas iš veiksmų, kuriuos vertina Europos Žmogaus Teisių Teismas, spręsdamas, ar dėl kalinimo sąlygų buvo pažeistas Konvencijos 3 straipsnis (sprendimas *Ananyev and Others v. Russia*; 156–159 punktai). Reikalavimą, kad asmenys policijos įstaigose būtų laikomi švariose kameroje, pabrėžia ir CPT (Antrosios bendrosios ataskaitos [CPT/Inf (92) 3] 42 punktas).

7.14.2. Kauno AVPK, Tauragės AVPK ir Ukmergės PK areštinių, Biržų PK, Širvintų PK ilgalaikio ir laikino sulaikymo patalpos patikrinimo metu buvo nešvarios ir nesutvarkytos. Širvintų PK laikino sulaikymo patalpų sienos nešvarios, pajuodusios; vienoje kameroje nugriuvusi sienos dalis, todėl šioms patalpoms būtinas remontas. Tauragės AVPK areštinės kameroje ant jų sienų ir lubų matomas pelėsių grybelis.

7.15. *Dėl areštinėse laikomų asmenų aprūpinimo*

7.15.1. Taisyklių 81 punkte nustatyta, kad kiekvienam policijos areštinėje laikomam asmeniui skiriama lova, įrengiamos individualios spintelės maisto produktams ir higienos priemonėms laikyti, stalas, suolas arba taburetės, kabliukai drabužiams, sanitarinis mazgas, praustuvė. Baldai, esantys ilgalaikio sulaikymo patalpoje, tvirtinami prie grindų ar sienų (ER 33.7 punktas)

Policijos areštinėje uždaryti asmenys esant poreikiui turi būti aprūpinami būtiniausiomis asmens higienos priemonėmis – muilu, tualetiniu popieriumi ir higieniniais įklotais (Taisyklių 83 punktas).

7.15.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad Kauno AVPK, Tauragės AVPK, Ukmergės PK areštinės kameroje nebuvo kabliukų drabužiams pasikabinti, taip pat ne visose kameroje buvo padėta muilo ir tualetinio popieriaus; Ukmergės PK areštinės kameroje nebuvo sulaikytiems asmenims **prie stalo atsisėsti skirto** suolo arba taburetės. Biržų PK vienoje laikino sulaikymo kameroje suolas nebuvo pritvirtintas prie grindų.

7.15.3. Higienos normos HN 134:2015 41–42 punktuose reglamentuota, kad čiužiniai, pagalvės, antklodės turi būti su užvalkalais iš nepralaidaus skysčiams, atsparaus paviršių valymo ir dezinfekcijos priemonėms audinio arba iš audinio, tinkamo skalbti ir / arba dezinfekuoti laisvės atėmimo vietoje, policijos areštinėje esančiomis priemonėmis, pvz., dezinfekavimo kameroje. Laisvės atėmimo vietose, policijos areštinėse laikomų asmenų naudotą nedezinfekuotą, neišskalbtą

(neišvalyta) čiužinį, pagalvę, antklodę ir neskaltus lovos skalbinius, rankšluosčius, drabužius draudžiama perduoti kitiems asmenims. Taisyklių 81 punkte taip pat nustatyta, kad policijos areštinėje laikomi asmenys aprūpinami minkštuoju inventoriu (čiužiniais, pagalvėmis, antklodėmis) ir lovos skalbiniais (dviem paklodėmis, užvalkalais, dviem rankšluosčiais); lovos skalbiniai turi būti keičiami pagal užterštumą, tačiau ne rečiau kaip vieną kartą per savaitę.

7.15.4. Patikrinimų metu Kauno AVPK, Tauragės AVPK areštinėse sulaikytiems asmenims buvo išduota po vieną paklodę ir vieną rankšluostį; minkštasis inventorių patikrinimo metu buvo prastos būklės (dėmėtos, nešvarios, nemalonaus kvapo antklodės ir pagalvės).

IV. IŠVADOS

8. Apibendrinus nustatytas aplinkybes, susijusias su sulaikytųjų asmenų teisėmis ir jų laikymo komisariatų areštinėse ir laikino sulaikymo patalpose sąlygomis, pažymėtina:

8.1. Dėl Tauragės AVPK:

8.1.1. neužtikrinamas privatumas laikomiems asmenims naudojantis sanitariniu mazgu;

8.1.2. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų yra apžiūrimi kameroje (stebint ir kitiems ten esantiems sulaikytiesiems) arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.1.3. asmenys nebuvo apžiūrėti sveikatos priežiūros specialisto per 24 val.; specialiame žurnale nenurodyti apžiūros laikas ir išoriniai kūno sužalojimai, jeigu jų buvo;

8.1.4. neatliekamas niežais arba utelėmis užsikrėtusių asmenų sanavimas;

8.1.5. sanuotiems asmenims skirta apranga buvo nešvari, be to, iš labdaros gaunami drabužiai nėra skalbiami ar kitaip dezinfekuojami prieš perduodant juos sanuotiems asmenims;

8.1.6. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.1.7. areštinėje laikomiems asmenims nesudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius (drabužius);

8.1.8. maitinimo paslaugas teikiančios įmonės paruoštas maistas, kuris patiekiamas areštinėje laikomiems asmenims, nėra tikrinamas;

8.1.9. areštinės pasivaikščiojimo kiemelyje neužtikrinama švara;

8.1.10. areštinės darbo sąlygos turi neigiamą poveikį ir pareigūnų, dirbančių šiose patalpose, darbo sąlygoms bei kokybei.

8.1.11. Elektroniniame registre nėra slaugytojo įrašų;

8.1.12. areštinės kameroje pastatytos dviejų aukštų lovos, todėl, apgyvendinus maksimalų sulaikytųjų skaičių, šios patalpos neatitinka vienam sulaikytajam asmeniui tenkančio minimalaus ploto reikalavimo;

8.1.13. areštinės kameroje esantys sanitarinių mazgų, praustuvių įrenginiai, taip pat elektros instaliacija (kištukiniai lizdai ir jungikliai) techniškai netvarkingi; kamerų patalpos neatitinka teisės aktuose nustatytų vėdinimo ir apšvietimo reikalavimų;

8.1.14. areštinės kameros sanitariniuose mazguose nėra užtikrinama švara;

8.1.15. ant kamerų sienų ir lubų matomas pelėsių grybelis;

8.1.16. nėra užtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams); kameroje trūksta muilo ir tualetinio popieriaus; sulaikytiems asmenims išduodami ne po du, bet po vieną rankšluostį, vieną paklodę; taip pat išduodamas prastos būklės minkštasis inventorių (dėmėtos, nešvarios, nemalonaus kvapo antklodės ir pagalvės).

8.2. Dėl Ukmergės PK:

8.2.1. areštinėje laikomiems asmenims nesudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius (drabužius);

8.2.2. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.2.3. neturima drabužių, kuriais, esant reikalui, būtų galima aprūpinti į areštinę uždarytus ir jau sanuotus asmenis;

8.2.4. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi kameroje (stebint ir kitiems kameroje esantiems sulaikytiesiems) arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.2.5. areštinės kameroje nėra viešai, aiškiai matomoje vietoje, patalpintų vidaus tvarkos taisyklių;

8.2.6. nėra parengta areštinės vidaus tvarkos taisyklių užsienio kalbomis;

8.2.7. Elektroniniame registre nėra slaugytojo įrašų;

8.2.8. netvarkinga sanitarinių mazgų įranga;

8.2.9. areštinės kameroje nėra tinkamai palaikoma švara;

8.2.10. nėra užtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams); areštinės kameroje trūksta suolo arba taburetės **prie stalo**, nėra muilo ir tualetinio popieriaus; sulaikytiems asmenims išduodamas prastos būklės minkštasis inventorių (dėmėtos, nešvarios, nemalonaus kvapo antklodės ir pagalvės).

8.3. Dėl Kauno AVPK:

8.3.1. neužtikrinamas privatumas laikomiems asmenims naudojantis sanitariniu mazgu;

8.3.2. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi kameroje (stebint ir kitiems ten esantiems sulaikytiesiems) arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.3.3. areštinėse laikomiems asmenims nesudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius (drabužius);

8.3.4. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.3.5. Elektroniniame registre nenurodoma slaugytojo įrašo apie asmens medicininę apžiūrą per 24 val. nuo asmens pristatymo laiko data, ši informacija pateikiama netinkamoje registro vietoje;

8.3.6. areštinės kameroje esantys sanitarinių mazgų įrenginiai yra techniškai netvarkingi;

8.3.7. kameroje nėra tinkamai palaikoma švara;

8.3.8. neužtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams); sulaikytiems asmenims išduodami ne po du, bet po vieną rankšluostį ir vieną paklodę, taip pat išduodamas prastos būklės minkštasis inventorių (dėmėtos, nešvarios, nemalonaus kvapo antklodės ir pagalvės).

8.4. Dėl Kaišiadorių PK:

8.4.1. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.4.2. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.4.3. Elektroniniame registre ne visuomet nurodomi asmenų išleidimo iš PK duomenys;

8.4.4. administracinio sulaikymo protokoluose nenurodomas paleidimo laikas bei sulaikymo motyvai, kurie turi būti įrašomi pagal ANK 597 str. 1 dalį.

8.5. *Dėl Biržų PK:*

8.5.1. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.5.2. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.5.3. Elektroniniame registre ne visuomet nurodoma apie uždarymo į laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpas faktą ir laiką;

8.5.4. laikino sulaikymo patalpose nėra užtikrinama švara;

8.5.5. vienoje iš laikino sulaikymo kamerų suolas nėra pritvirtintas prie grindų.

8.6. *Dėl Širvintų PK:*

8.6.1. sudaromos prielaidos pažeisti asmenų privatumą, kuomet jie sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

8.6.2. laikino sulaikymo patalpos, iš jų išleidus niežais arba utelėmis užsikrėtusį asmenį, nėra dezinfekuojamos;

8.6.3. laikino sulaikymo kameroje nėra užtikrinama švara;

8.6.4. laikino sulaikymo patalpų sienos nešvarios, pajuodusios; vienoje kameroje **išgriauta** sienos dalis, todėl šioms patalpoms būtinas remontas.

8.7. *Dėl Elektroninio registro techninių trūkumų (visuose PK)*

Atspausdinus išrašus paaiškėjo, kad juose nurodomi ne visų asmenų išleidimo iš PK laikas, klaidingai generuojami duomenys (grafoje „išleidimo laikas“ atsiduria kortelės lauko „išvedimo iš SP laikas“; Administracinių nusižengimų registre į grafą „sulaikymo laikas“ sugeneruojamas laikas iš grafos „uždarymo į sulaikymo patalpas laikas“).

8.8. *Dėl apklausos patalpų stebėjimo vaizdo stebėjimo kameromis (visuose PK)*

Apklausos patalpose nėra įrengtų vaizdo stebėjimo kamerų.

V. REKOMENDACIJOS

9. Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per patikrinimus nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, Lietuvos Respublikos generaliniam policijos komisarui Linui Pernavui rekomenduoja imtis priemonių užtikrinti, kad:

9.1. būtų tobulinamas policijos veiklos teisinis reglamentavimas, numatant, kad:

9.1.1. visos policijos areštinės privalėtų turėti vidaus tvarkos taisykles užsienio kalbomis (pvz., bent jau Europos Sąjungos ir Lietuvoje dažniausiai naudojamomis: anglų, prancūzų vokiečių, rusų);

9.1.2. į policijos areštines pristatomas maistas būtų tikrinamas;

9.1.3. į areštinę patalpinus niežais ir (arba) utelėmis užsikrėtusį asmenį, būtų atliekamas jo sanavimas; visos policijos areštinėse būtų švarių drabužių, kuriais, esant reikalui, būtų galima aprūpinti į areštinę uždarytus ir jau sanuotus asmenis, atsargų;

9.1.4. būtų dezinfekuojamos laikino sulaikymo patalpos, kai išleidžiami prieš tai laikyti sergantys niežais arba utelėmis užsikrėtę asmenys;

9.2. būtų atkreiptas dėmesys į netikslumus, kurių būna iš Elektroninio registro atspausdintoje informacijoje (atspausdintus išrašus paaiškėja, kad nurodomi ne visų asmenų išleidimo iš PK laikas, klaidingai generuojami duomenys: į grafą „išleidimo laikas“ sugeneruojamas kortelės lauko „išvedimo iš SP laikas“; Administracinių nusižengimų registro grafoje „sulaikymo laikas“ atsiduria laikas iš grafos „uždarymo į sulaikymo patalpas laikas“).

10. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per patikrinimus nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui Dariui Žukauskui rekomenduoja:

10.1. imtis priemonių, kad:

10.1.1. būtų užtikrintas sulaikymo patalpose laikomų asmenų privatumas (stebint patalpas), taip pat sanitariniuose mazguose būtų įrengtos durelės (Kauno AVPK);

10.1.2. areštinėse laikomiems asmenims būtų sudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti skalbinius (drabužius) (Kauno AVPK, Kaišiadorių PK);

10.1.3. būtų apsaugotas asmenų privatumas, kuomet žmonės sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi kameroje arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų (Kauno AVPK, Kaišiadorių PK);

10.1.4. būtų dezinfekuojamos laikino sulaikymo patalpos, kai išleidžiami prieš tai laikyti sergantys nežais arba utelėmis užsikrėtę asmenys (Kauno AVPK, Kaišiadorių PK);

10.1.5. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros (Kaišiadorių PK);

10.1.6. Elektroniniame registre visuomet būtų nurodomas asmenų pristatymo į PK, patalpavimo į laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpas ir išleidimo iš jų bei išleidimo iš PK laikas (Kaišiadorių PK);

10.1.7. Elektroniniame registre slaugytojo įrašai apie asmenų apžiūrą būtų medicininės kortelės skiltyje „Medicininės apžiūros“, nurodant apžiūros datą ir laiką, kiti įrašai – skiltyje „Sveikatos būklė“ ir „Pastabos“ (Kauno AVPK, Kaišiadorių PK);

10.1.8. administracinio sulaikymo protokoluose visuomet būtų nurodoma sulaikymo trukmė (ne tik sulaikymo, bet ir paleidimo laikas), taip pat sulaikymo motyvai (Kaišiadorių PK);

10.1.9. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros (Kaišiadorių PK);

10.1.10. areštinės kameroje būtų pakeisti techniškai netvarkingi sanitarinių mazgų įrenginiai (Kauno AVPK);

10.1.11. areštinės patalpose būtų tinkamai palaikoma švara (Kauno AVPK);

10.1.12. būtų užtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams); areštinėje uždaryti asmenys būtų aprūpinti būtinais higienos priemonėmis – muilu, tualetiniu popieriumi; sulaikytiesiems būtų išduodami po du rankšluosčius, dvi paklodes ir tinkamos būklės minkštasis inventorių (Kauno AVPK).

10.2. informuoti Seimo kontrolierių apie dušo patalpų pareigūnams įrengimą (Kaišiadorių PK).

11. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per patikrinimus nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui Sauliui Gagui rekomenduoja imtis priemonių užtikrinti, kad:

11.1. areštinės kameroje būtų aiškiai matomoje vietoje patalpintos vidaus tvarkos taisyklės (Ukmergės PK);

11.2. areštinės vidaus tvarkos taisyklės būtų parengtos užsienio kalbomis (Ukmergės PK);

11.3. areštinėje laikomiems asmenims būtų sudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius (Ukmergės PK);

11.4. komisariatas turėtų švarių drabužių, kuriais, esant reikalui, galėtų aprūpinti į areštinę uždarytus ir jau sanuotus asmenis (Ukmergės PK);

11.5. būtų dezinfekuojamos laikino sulaikymo patalpos, kai išleidžiami prieš tai laikyti sergantys nežais ar utelėmis užsikrėtę asmenys (Širvintų PK, Ukmergės PK);

11.6. būtų apsaugotas asmenų privatumas, kuomet žmonės sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi kameroje arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų (Ukmergės PK);

11.7. Elektroniniame registre slaugytojas įrašytų informaciją apie asmenų apžiūrą (medicininės kortelės skiltyje „Medicininės apžiūros“, nurodant apžiūros datą ir laiką) ir pildytų kitas skiltis („Sveikatos būklė“ ir „Pastabos“) (Ukmergės PK);

11.8. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros (Ukmergės PK);

11.9. būtų apsaugotas asmenų privatumas, kuomet žmonės sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų (Širvintų PK);

11.10. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros (Širvintų PK).

11.11. areštinės kameroje būtų pakeisti techniškai netvarkingi sanitarinių mazgų įrenginiai (Ukmergės PK);

11.12. būtų tinkamai palaikoma švara areštinės kameroje (Ukmergės PK) ir laikino sulaikymo (Širvintų PK) patalpose; atliktas laikino sulaikymo patalpų remontas (Širvintų PK);

11.13. būtų užtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams), suolas arba taburetė prie stalo kameroje; areštinėje uždaryti asmenys būtų aprūpinti būtiniausiomis asmenų higienos priemonėmis – muilu, tualetiniu popieriumi; sulaikytiesiems būtų išduodami po du rankšluosčius, dvi paklodes ir tinkamos būklės minkštasis inventorių (Ukmergės PK).

12. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per patikrinimus nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui Mariui Draudvilai rekomenduoja imtis priemonių užtikrinti, kad:

12.1. maitinimo paslaugas teikiančios įmonės paruoštas maistas būtų reguliariai tikrinamas;

12.2. būtų užtikrintas sulaikymo patalpose laikomų asmenų privatumas (stebint patalpas), taip pat įrengtos durelės sanitariniuose mazguose;

12.3. būtų apsaugotas asmenų privatumas, kuomet žmonės sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi arba kameroje, arba koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

12.4. sveikatos priežiūros specialisto asmenys būtų apžiūrimi per 24 val.; specialiaame žurnale būtų tiksliai nurodomas apžiūros laikas, fiksuojami pastebėti išoriniai kūno sužalojimai;

12.5. Elektroniniame registre būtų slaugytojo įrašai apie asmenų apžiūrą (medicininės kortelės skiltyje „Medicininės apžiūros“ nurodant apžiūros datą ir laiką) ir pildomos kitos skiltys („Sveikatos būklė“ ir „Pastabos“);

12.6. esant reikalui būtų atliekamas niežais ir (arba) utelėmis užsikrėtusių asmenų sanavimas;

12.7. sanuotiems asmenims skirti drabužiai būtų švarūs bei dezinfekuojami prieš perduodant juos sanuotiems sulaikytiesiems;

12.8. būtų dezinfekuojamos laikino sulaikymo patalpos, kai išleidžiami prieš tai jose laikyti sergantys niežais arba utelėmis užsikrėtę asmenys;

12.9. areštinėse laikomiems asmenims būtų sudarytos tinkamos sąlygos išsidžiovinti išskalbtus skalbinius;

12.10. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros.

12.11. būtų užtikrinta švara areštinės patalpose: kameroje, sandėlyje, pasivaikščiojimo kiemelyje;

12.12. būtų pertvarkytos ir įrengtos teisės aktuose nustatytus ploto bei apšvietimo reikalavimus atitinkančios areštinių kameros;

12.13. areštinės kameroje būtų pakeisti techniškai netvarkingi sanitarinių mazgų įrenginiai, elektros instaliacija (kištukiniai lizdai ir jungikliai);

12.14. areštinės kameroje būtų tinkamai palaikoma švara; panaikintas pelėsių grybelis ant kameros sienų ir lubų;

12.15. būtų užtikrinamas teisės aktuose numatytas inventorių (kabliukai drabužiams); areštinėje uždaryti asmenys būtų aprūpinti būtiniausiomis asmens higienos priemonėmis – muilu, tualetiniu popieriumi; sulaikytiesiems būtų išduodami po du rankšluosčius, dvi paklodes ir tinkamos būklės minkštasis inventorių.

13. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per patikrinimus nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 191 straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui Egidijui Lapinskui rekomenduoja imtis priemonių užtikrinti, kad Biržų PK:

13.1. būtų apsaugotas asmenų privatumas, kuomet žmonės sveikatos priežiūros specialistų apžiūrimi koridoriuje šalia laikino sulaikymo patalpų;

13.2. būtų dezinfekuojamos laikino sulaikymo patalpos, kai išleidžiami prieš tai jose laikyti sergantys nežais arba utelėmis užsikrėtę asmenys;

13.3. Elektroniniame registre visuomet būtų nurodomas asmenų pristatymo į PK, patalpavimo į laikino / ilgalaikio sulaikymo patalpas ir išleidimo iš jų bei išleidimo iš PK laikas;

13.4. apklausos patalpose pagal galimybes būtų įrengtos vaizdo stebėjimo kameros;

13.5. laikino sulaikymo patalpose būtų tinkamai palaikoma švara;

13.6. laikino sulaikymo kameroje suolas būtų pritvirtintas prie grindų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 6 dalimi apie Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešti iki 2017 m. gegužės 28 dienos. Kompetentingos institucijos turi konsultuotis su Seimo kontrolieriumi dėl rekomendacijų galimų įgyvendinimo priemonių.

Seimo kontrolierius, Įstaigos vadovas

Augustinas Normantas